

er neblagt virkelige Fremskridt. For at undersøge dette, skal jeg nu tage det ganske kort for, Stykke for Stykke. Det er blevet fremhævet som et Fremskridt i Lovforslaget, at man derefter skulde have Ret til at oprette Pøgestoler; men jeg skal oplyse den ærede Forsamling om, at det er indført i Pragis allerede mange Steder. Her bliver det kun slaaet fast ved Lov, at det skal gøres. Men man har allerede faaet Lov til at indføre det — ja, jeg tør sige alle de Steder, hvor der er for mange Børn til den almindelige Skole, og man har faaet Lov dertil, fordi Skoletilsynet har fundet, at begge Sider have staaet sig bedst derved, da det baade viste sig billig og hensigtsmæssigt. Der er heller ikke saa Steder, hvor de have faaet Lov til at tage en Lærerinde, ja endog saa en Lærerinde, der slet ikke havde nogen Examen, fordi Tilsynet ogsaa der har fundet, at Alt stod sig godt derved; baade har Oplysningen staaet sig derved, og Pigebørnene have ved Siden af kunnet lære nogen Haandgjerning. Alt, hvad man faar i dette Lovforslag, gaar derimod efter min Opfattelse i modsat Retning, fordi det, der allerede er i Begreb med at udvikle sig ad Frivillighedens Vej, heri kommer som Evang, og Alt, hvad der kommer som Evang, er for det Første i Reglen dyrere, og dernæst ligger det i selve Sagens Natur, at det bliver aldrig modtaget med Tilfredshed. Jeg skal heller ikke indlade mig paa Spørgsmaalet, der har været om Statens Ret og Statens Pligt. Jeg hævder til den Side, at Staten baade har en Ret og en Pligt; men ved Siden deraf kan jeg ikke se rettere, end at Statens Ret og Pligt maa indskrænke sig dertil, at, saasnart det ses, at Folket selv gjør sig al den Uleilighed, der er det muligt ifølge Forholdenes Natur, har Staten ingen anden Ret og ingen anden Pligt end at føre Tilsyn med dem, der muligvis enkelte Steder findes efterladende; thi jeg indrømmer, at der er Steder, hvor Folk ere baade uwillige og — hvad der er værre — saa at sige ikke bryde sig om Skolevæsenet. Derfor maa der et Tilsyn til. Gaar man imidlertid den Vej, Lovforslaget vil, tror jeg, man vil faae Noget ud, der er det Modsatte af det, Lovforslaget tilfigter, nemlig en Sløvhed mange Steder, hvilket ikke er tilstede nu uden paa enkelte Steder. Min Paastand i denne Henseende støtter jeg paa det første Punkt, der er fremdraget her, nemlig Spørgsmaalet om Pøgestoler. Jeg er sikker paa, at saasnart det bliver poaalagt ved Lovang at oprette saadanne, vil man stritte imod, hvorimod, saa længe man har Frihed, er man tilbøjelig til at gjøre det frivillig. Det var eet Punkt. Det næste Punkt er Spørgsmaalet om Kaldelsen og Afstedigelsen af Lærerne. Hvad der herom er bestemt i Lovforslaget, forekommer mig ligefremt at være et Tilbagekridt, sammenlignet med det Bestaaende. Jeg hørte nok igaar, at den høitærede Minister vilde henvise til, at man ikke havde nogen Ret

til Afstedigelse for Diebliffet. Dette er i og for sig paa en Maade rigtig, men hvilken Ret har man i denne Henseende ifølge dette Lovforslag? Man har den Ret, at naar Ministeren vil afstedigede en Lærer, kan han blive afstediget. Denne Ret forekommer det mig, at man har nu; thi dette, at man spørger Sogneraadet eller den kommunale Bestyrelse, indser jeg ikke er nogen Ret. I det Tilfælde, hvor Skoletilsynet staaer paa Sogneraadets Side, kan man altid være forvisset om, at Ministeren vil give Sogneraadet Ret; men i det Tilfælde, hvor Skoletilsynet er mod Sogneraadet, gad jeg vide, hvor ofte det vilde ske, at Ministeren vilde give Sogneraadet Ret. Det er i alt Fald ikke af den Slags Tilfælde, man ser ret ofte. Man har mange forskjellige Exempler paa, at der har været klaget baade over den Ene og den Anden, men man har nieget saa Exempler paa, at Ministeren, naar overordnede Autoriteter ikke støttede Klagen, da har givet Klageren Medhold. Derfor kan jeg ikke se rettere, end at de Antydninger, der i Lovforslaget ere givne om Maaden at afstedigede en Lærer paa, intet Fremskridt er; derimod kan man med Rette sige, at den Kaldelsesmaade, der er indført her i Lovforslaget, er et ligefremt Tilbagekridt. — Jeg skal ikke komme ind paa Spørgsmaalet om, hvorledes Tilsynet skal være. Det kan være, at man kan enes om en Ordning, der kan være hensigtsmæssig baade paa den ene eller den anden Maade, det skal jeg ikke udtale mig om. Ordningen kan for Tiden være heldig mange Steder, men den er ogsaa paa sine Steder i højeste Grad uheldig, det skal jeg være den Sidste til at benegte. Det Samme kan blive Tilfældet med Skoleinspektører eller Skoledirektører, hvad jeg nu skal kalde dem; der kan blive den Skoleinspektør, der kan virke til Betsignelse i sin Kred, men der kan ogsaa blive den, som kan virke lige det Modsatte. Men saa er der en Ting, som man kan være sikker paa, og det er, at det foreslaaede Tilsyn bliver temmelig kostbart, og derfor er jeg ogsaa i Tvivl paa dette Punkt, om det kan kaldes et Fremskridt. Hvad der imidlertid er Hovedgrunden for mig til at være nogen Frygt for, at man ikke ved dette Lovforslag som Grundlag skal kunne komme til noget heldigt Resultat, er den stærke Mistillid, der er til Kommunerne, idet Lovforslaget helt igjennem aander Mistillid, og navnlig da viser denne sig, som fremhævet af Nere, i Lovforslagets § 18, thi med denne Paragraf ser jeg ikke, hvormeget der bliver tilbage af Kommunernes Ret. Den høitærede Minister vilde ogsaa paa dette Punkt henvise til den Ret, de havde for Tiden; men jeg kan ikke se rettere, end at den høitærede Ministers Udtalelser komme i aabenbar Modstrid med Landkommunalloven. Jeg veed nok, at ogsaa i dette Punkt er jeg ikke enig med den høitærede Minister; det kan man se af hans bekjendte Cirkulære, og vi ville nu faae at